

ناخرسندی مایک پمپئو، وزیر امور خارجه آمریکا از برنامه همکاری ایران و چین واکنشی به سیاست‌های شکست خورده بین‌المللی آمریکا است

سیاست خارجی وارونه

فرهیختگان: تنها در آوریل ۲۰۲۰ (فروردین)، مایک پمپئو، وزیر امورخارجه آمریکا، بیش از ۹۰ مصاحبه با رسانه‌های آمریکایی درباره چین و کرونا داشته است. پمپئو این روند را در سه ماه گذشته نیز ادامه داده و از هر فرصتی برای سخن گفتن علیه یکن استفاده کرده است. در کنار اشاره هرروزه او به چین، پمپئو در هفته‌های گذشته دو دستورکار ویژه دیگر نیز برای خود تعریف کرده است. او در کنار راهبرد فشار حداکثری بر ایران، تلاش همه‌جانبه برای تداوم تحریم تسلیحاتی ایران کرده است. پمپئو با متحدان اروپایی آمریکا وارد رایزنی شده و حتی در نشست شورای امنیت نیز در این باره سخنرانی کرده است تا نظر مثبت اعضا را برای تمدید تحریم تسلیحاتی ایران که همراه به پایان می‌رسد، جلب کند. دومین دستورکاری که وزیر امور خارجه آمریکا در چند هفته گذشته به‌طور ویژه به آن ورود پیدا کرده، موضوع برنامه جامع همکاری ایران و چین است. این برنامه هنوز نهایی نشده و دو کشور درحال رایزنی درباره رسیدن به توافق نهایی هستند، ولی با این حال وزارت خارجه آمریکا به‌هر شکل به‌دنبال اثرگذاری بر این توافق و شکست آن است. هرچند وزارت خارجه آمریکا چنین هدفی را در دستورکار دارد، اما به‌نظر می‌رسد همچون سایر حوزه‌های سیاست خارجی، پمپئو در این پرونده نیز یک نقشه راه منسجم ندارد. چند روز پس از اینکه وزارت امور خارجه آمریکا در صفحه توئیتر فارسی خود توافقتنامه ایران و چین را با ترکانچای مقایسه کرد و مدعی شد ایران امتیازات ویژه‌ای به چین داده است، مایک پمپئو، روز پنج‌شنبه در موضعی متفاوت گفت قرار داد ۲۵ساله چین و ایران ضرورت تمدید تحریم تسلیحاتی ایران را نشان می‌دهد. او در جلسه‌ای در «باشگاه اقتصادی نیویورک» بدون اشاره به لغو تحریم‌های تسلیحاتی ایران در ۱۸ اکتبر گفت: «دیرپوز خبری درباره توافق بین چین و ایران منتشر شد و دست کم چنین توافقی درحال تعمق و بررسی است. به‌نظر من این نشانه‌ای است از آنچه قرار است از روز ۱۹ اکتبر به بعد رخ دهد. پمپئو با اشاره تلویحی به امکان خرید اسلحه از چین در پی انقضای این تحریم، گفته که تحریم تسلیحاتی سازمان ملل جلوی حکومت ایران را از خرید اکثر سامانه‌های تسلیحاتی می‌گیرد.

اطلاعات مرکزی آمریکا (سیا) را به‌عنوان جانشین تیلرسون معرفی کرد. یک ماه بعد در ۹ آوریل با اضافه شدن جان بولتون جنگ طلب به‌عنوان مشاور امنیت ملی دولت، گروه سیاست خارجی جدید آمریکا شکل گرفت. ۲۹ روز پس از ورود بولتون به دولت و ۱۲ روز پس از وزیر شدن پمپئو، آمریکا راهبرد فشار حداکثری علیه ایران را آغاز کرد و در روز ۸ می ۱۸۲۰۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۷) به‌طور رسمی از برجام خارج شد. آمریکا پس از خروج از این توافق بین‌المللی به شرکت‌های بین‌المللی و واردکنندگان نفت از ایران یک مهلت سه‌ماهه و ۶ ماهه برای قطع روابط تجاری و نفتی با ایران داد و در ادامه تمام تحریم‌هایی را که به‌موجب برجام تعلیق شده بودند بار دیگر بازگردانده و علیه ایران به اجرا درآورد. کاخ سفید با پیگیری جدی تحریم‌های گذشته آمریکا علیه ایران و فشار بیش از اندازه به طرف‌های بین‌المللی برای قطع روابط تجاری خود با تهران، تحریم‌های گسترده‌تری را نیز برای استحکام و اثربخشی تحریم‌های قبلی، بر لیست تحریم‌های جدید افزود. این تحریم‌ها ضمن وارد آوردن فشار روانی بر مردم ایران و طرف‌های همکار با تهران در عرصه تجاری، در صورت تجدید مذاکرات تهران-واشنگتن برداشتن آنها را بسیار مشکل کرده و ایران را مجبور به امتیازدهی بیشتر می‌کند، زیرا این تحریم‌ها با ایجاد روزه‌های قانونی دارای اثرات بلندمدت می‌شدند که برداشتن آنها به‌صورت کوتاه‌مدت میسر نبود.

واشنگتن در حوزه‌های دیگر نیز به تلاش‌های ضد ایرانی خود سرعت داد. آمریکا از همان سال ۲۰۱۸ برای مقابله با ایران، به‌دنبال تشکیل ناتوی عربی بود. این نیرو شامل ارتش مشترکی از کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس به‌اضافه کشورهایمانند اردن و مصر و هدفش محاصره نظامی ایران از سمت غربی و جنوبی بود. تشکیل ناتوی عربی از نظر واشنگتن تضمینی بر نگرانی بازارهای جهانی نفت از واکنش نظامی تهران به تحریم نفتی‌اش بود. این طرح به‌دلیل عدم تطابق با واقعیات میدانی و اختلافات کشورهای عربی با یکدیگر و پیام تهران به کشورهای عربی، به‌جایی نرسید.

محور اصلی فشار حداکثری آمریکا علیه ایران، حول مساله «نفت» شکل گرفته بود. نفت، بخش اعظم صادرات خارجی ایران را شامل می‌شد و اثر مستقیمی نیز روی صادرات غیرنفتی ایران داشت که پتروشیمی و صنایع تبدیل نفت در آن سهمی قابل توجه داشتند. آمریکا به‌دنبال به‌صفر رساندن صادرات نفت ایران و محروم کردن ایران از درآمدهای نفتی بود تا از طریق آن، اقتصاد ایران را به‌فروپاشی بکشد.

صادرات تضمینی نفت ایران

راهبرد مورد خواست ترامپ که مایک پمپئو آن را دنبال می‌کرد، باید منجر به فروپاشی اقتصاد ایران و پذیرش توافقی براساس خواست

خود راهگشای این کشور باشد. اثر فشار حداکثری بر ایران، این حقیقت را ثابت کرد که سیاست‌های ترامپ و پمپئو در کوتاه‌مدت موفقیت نسبی را نشان می‌دهند، اما در بلندمدت و با مشخص شدن اثرات شان، آسیب‌هایی را به منافع میان‌مدت و بلندمدت آمریکا وارد می‌کنند. به‌نظر می‌رسد سیاست خارجی ترامپ و پمپئو بوم‌زنگی هستند. در ابتدا که پرتاب شده و اجرامی شوند، منظره خوبی را می‌آفرینند، اما درست در میانه شادی بوم‌زنگ بازگشته به‌سوی پرتاب کننده هجوم می‌برد. اظهارات پمپئو درباره برنامه همکاری ایران و چین، بازگشت همان بوم‌زنگی است که او و ترامپ با همکاری بولتون در اردیبهشت ۹۷ پرتاب کردند.

ناموفق در برابر چین

بخش مهم‌تر ماجرا، چین است. اگر تهران در غرب آسیا درحال به‌چالش کشیدن و تقابل با نظم آمریکایی است و از این رو دشمن منافع آمریکا به حساب می‌آید، پکن در مقیاس جهانی این نظم را به چالش کشیده و بر همین اساس هم، برخلاف دولت سابق آمریکا، در اسناد راهبردی منتشرشده در دولت ترامپ به‌طور ویژه به تهدیدی به نام چین پرداخته شده است. استراتژی امنیت ملی در دوره اوباما، مهم‌ترین تهدیدهای این کشور را به ترتیب اولویت، ایران، کره شمالی، روسیه، جرائم فراملی و چین می‌دانست، اما در استراتژی امنیت ملی آمریکا سال ۲۰۱۸ که در آن تهدیدات امنیت و منافع ملی آمریکا در ۲۶ مورد تدوین شده بود، چین جایگاه نخست تهدید علیه آمریکا را از آن خود کرد. پس از چین، روسیه، ایران، کره شمالی و در گام پنجم دولت‌های ناپایدار، تروریسم، افراط‌گرایی و بی‌ثباتی سیاسی در آفریقا و آمریکای لاتین به‌عنوان تهدید شناسایی شدند. البته در سایر اسناد راهبردی آمریکا نیز چین در رتبه اول تهدیدات علیه این کشور به‌شمار رفته است. دونالد ترامپ در راهبرد امنیت ملی ۲۰۱۷، چین را به‌عنوان تهدید و یک قدرت تجدید نظر طلب عنوان کرده است. در این چارچوب ایالات متحده جدی‌ترین و فوری‌ترین تهدید خود را چین می‌داند و در راستای راهبرد «موازنه از راه دور» هدف اصلی‌اش مهار چین در مرزهای خود است. پکن نیز در مواجهه با راهبرد همه‌جانبه آمریکا، تلاش کرده به مناطقی ورود پیدا کند که به‌نوعی خط قرمز آمریکا به حساب می‌آید. یکی از این مناطق غرب آسیا است. چین در سال‌های اخیر سرمایه‌گذاری کلانی در غرب آسیا کرده است. گردش مالی سنگین این کشور در منطقه علاوه بر دسترسی بیشتر، نفوذ گسترده‌تر را نیز به‌دنبال داشته است. اکنون دو کشوری که در اسناد راهبردی آمریکا به‌عنوان تهدید این کشور به حساب می‌آیند، درحال مذاکره بر سر یک برنامه همکاری مشترک ۲۵ ساله هستند. ایران در مواجهه با آمریکا در غرب آسیا، عملکرد موفقی

داشته است و توانسته قدرت و اشنگتن را مهار کند. اضافه شدن توان اقتصادی چین به ایران و امکان همکاری‌های مشترک در بنادر و زیرساخت‌های کشورهای ثالث در منطقه، فشار بر آمریکا را در غرب آسیا افزایش می‌دهد. به‌عبارت ساده‌تر، راهبرد سیاست خارجی آمریکا علیه ایران که پس از اردیبهشت ماه سال ۹۷ عملیاتی شد، نه تنها نتوانست تهران را متوقف کند، که در مواجهه با چین نیز طعم شکست را تجربه کرده است. چین سال گذشته توانست توافق قابل توجهی را با عراق به امضا برساند که براساس آن پکن در ازای نفت عراق و بدون نیاز به دلار آمریکا، زیرساخت‌های بغداد را توسعه دهد. البته پس از بازگشت عادل عبدالمهدی، نخست‌وزیر سابق عراق از پکن، اعتراضاتی که آمریکا پشت پرده آن بود، دولت را ساقط کرد تا در روند اجرای توافق مانع شکل بگیرد. چین با وجود این به تلاش‌های خود برای توسعه روابط مستحکم در غرب آسیا ادامه می‌دهد و می‌خواهد با همکاری تهران در منطقه جای پای خود را محکم کند. شاید این برنامه را بتوان گام اقتصادی اخراج آمریکا از منطقه تلقی کرد.

چاپلوسی ترامپ به جای پیگیری منافع آمریکا

سیاست خارجی آمریکا، مایک پمپئو نشان داده است که بیش از حد لازم، چاپلوس است. او در برابر خواسته‌های نامعقول ترامپ تا حدودی مقاومت دارد، اما در نهایت آنچه را که رئیس جمهور طلب می‌کند، اجرامی کند. رئیس‌جمهور می‌خواهد او هر روز علیه چین سخن بگوید، می‌گوید؛ ترامپ می‌خواهد او به متحدان اروپایی‌اش حمله کند. این ترامپ است که او و سیاست خارجی را هدایت می‌کند. حالا تبعات عملکرد خارجی نامتعادل پمپئو، سیاست خارجی وارونه به‌بار آورده و به جای تأمین منافع، تحدید منافع را دنبال کرده است.

هفته گذشته روزنامه آمریکایی «نیویورک تایمز» در گزارشی تحت عنوان «چین و ایران، با ایستادگی و مقاومت در مقابل آمریکا به همکاری تجاری و نظامی نزدیک می‌شوند»، سند برنامه ۱۵ ساله همکاری‌های جامع ایران و چین» را اقامی در جهت تضعیف تلاش‌های ضد ایرانی دولت دونالد ترامپ توصیف کرد. این روزنامه توسعه همکاری نظامی میان ایران و چین را یک زنگ هشدار برای ایالات متحده آمریکا دانست و نوشت: با فشارهای نامتناسب آمریکا، دو تمدن آسیایی به یکدیگر بیش از اندازه نزدیک شده‌اند. اصلی‌ترین دلیل نزدیکی این دو طرف «نفت» یعنی همان ماده‌ای است که در مرکز سیاست فشار حداکثری قرار داشت. آمریکا با سیاست‌های سردرگم خود چیزی را تحقق بخشید که می‌خواست مانع از تحقق آن شود. این مساله البته چیز جدی‌تر از انتظاری نبود و افراد تأثیر گذاری در آمریکا به واشنگتن درباره آن هشدار داده بودند. اما مشکل سیاست خارجی آمریکا تنها در مواجهه با تهران نیست. این کشور تحت مدیریت مایک پمپئو، ایتالیایی تبار، در سراسر دنیا به عمل کرده و آمریکا را به سمت انزوا پیش برده است. منتقدان دولت ترامپ می‌گویند او در سیاست خارجی استراتژی واقعی ندارد و تلاش می‌کند با زور و اجبار به اهداف دست پیدا کند. ترامپ و پمپئو در ۳ سال گذشته موفق شده‌اند خطر جنگ را افزایش دهند؛ ایران را وادار به توسعه برنامه هسته‌ای خود کنند؛ عراق را تحریک کنند تا از ایالات متحده بخواهد که خاکش را ترک کند و شک و تردیدهای جدی در میان متحدان اروپایی‌اش ایجاد کنند. دولت ترامپ در این دوره از پیمان‌های بین‌الملل خارج شد و جنگ تجاری برای توقف چین را آغاز کرد، اما به‌دنبال آن با شرکای دیگرش هم وارد جنگ شد تا در برابر چین، تنها به میدان آمده باشد. سیاست خارجی آمریکا در دوره پمپئو بیش از آنکه بین‌المللی باشد، در خدمت اهداف داخلی ترامپ است و وزیر امور خارجه نیز تبدیل به فردی حزبی در خدمت ترامپ شده است. سیاست خارجی آمریکا در دوره پمپئو، نه تنها نتوانست اهداف بین‌المللی آمریکا را تأمین کند بلکه به افول این کشور در عرصه بین‌الملل نیز شدت بخشید. این فقط ایران نیست که برخلاف تصور آمریکا به سمت چین گرایش پیدا کرده است؛ در ۳ سال گذشته اروپا به‌دلیل عدم اطمینان از رفتار آمریکا، به سمت توسعه همکاری با چین گام برداشته است.

فشار حداکثری با سیاست بوم‌زنگی

دونالد ترامپ مارس ۲۰۱۸، با توئیتی درباره اخراج رکن تیلرسون، وزیر خارجه آمریکا اعلام کرد که یک خانه‌تکانی ویژه در دستگاه سیاست خارجی‌اش خواهد داشت. او مایک پمپئو، رئیس سازمان

لبنان: پیشنهاد ایران را نادیده نگرفته‌ایم

وزیر صنایع لبنان با اشاره به اینکه پیشنهاد ایران به لبنان در دست بررسی است، از فشار واشنگتن به کشورهای عربی برای عدم کمک به بیروت پرده برداشت. به گزارش مهر و به نقل از العهد، عماد حب‌الله اعلام کرد: «گزینه لبنان برای آوردن به شرق هنوز به قوت خود باقی است و ما به‌سوی این مسیر حرکت می‌کنیم، ما چشم از شرق برنداشته و همیشه در راستای منافع لبنان پیش می‌رویم، حال این منافع در شرق باشد یا غرب. اقتصاد ما اکنون در مسیر تولید قرار گرفته است، برخلاف اینکه تا پیش از این بر مبنای رانت پیش می‌رفت. وی افزود: «لبنان پیشنهاد ایران را نادیده نگرفته است و دولت، پیشنهاد ایران و گام‌هایی را که می‌توان برداشت بدون اینکه به انزوا بیشتر منجر شود، مورد بحث و تبادل نظر قرار خواهد داد.»

ممنوعیت فعالیت شبکه‌های سعودی در نوار غزه

جنبش مقاومت اسلحه‌های فلسطین (حماس) پنجشنبه شب، فعالیت شبکه‌های العربیه و الحدث عربستان را به‌خاطر انتشار اخبار دروغ ممنوع کرد. به گزارش ایران‌یک منبع در وزارت کشور فلسطین مستقر در نوار غزه که زیر نظر حماس فعالیت دارد، به‌خبرگزاری فرانسه گفته است که این اقدام به‌دنبال آن روی داد که دو شبکه سعودی به انتشار گزارشی دروغ در خصوص بازداشت یک پانده به اتهام همکاری با رژیم صهیونیستی پرداخته بودند. شبکه العربیه این موضوع را تأیید کرده است. ممنوعیت شامل ارائه خدمات رسانه‌ای به افراد و دو شبکه سعودی خواهد بود. یک روزنامه‌نگار ساکن نوار غزه که به العربیه همکاری دارد، در این باره گفت، ممنوعیت یادشده شامل فرد یا شرکتی که به العربیه و الحدث خدمات رسانه‌ای ارائه کند، می‌شود. العربیه در پایگاه اینترنتی خود این خبر را تأیید کرده است.

حمله سایبری به تاسیسات آبی تل آویو

یک روزنامه صهیونیستی خبر داد که به‌تازگی دو تاسیسات آبی رژیم صهیونیستی هدف حمله سایبری قرار گرفته است. به گزارش فارس، پایگاه خبری «بدیعت‌آحرانوت»، دیروز از حمله به دو تاسیسات آبی رژیم صهیونیستی خبر داد. به گزارش پایگاه خبری «عرب‌۴۸»، یکی از این حمله‌ها یک پمپ آب در منطقه «الجلیل الاعلی» و دیگری یک تاسیسات در منطقه جنوبی قدس اشغالی را هدف قرار داده است. سازمان آب‌رسانی رژیم صهیونیستی با اذعان به این حمله مدعی شد: «مساله مربوط به دو تاسیسات فاضلابی کوچک بخش کشاورزی است که بلافاصله از سوی مسئول محلی در کیبوتص (نام یک روستا) تعمیر شد. به سرویس دهی و عملکرد تاسیسات آسیبی وارد نشده است.» حدود سه ماه پیش نیز منابع صهیونیستی در اقدامی مشابه از حمله سایبری به زیرساخت‌های تأمین آب فریب فلسطین اشغالی خبر داده بودند.

اردوغان: جمهوری آذربایجان را تنها نمی‌گذاریم

رئیس‌جمهور ترکیه در سخنانی به بحران میان ارمنستان و جمهوری آذربایجان پرداخت و ارمنستان را «اشغالگر» نامید. به گزارش فارس، به نقل از تی آر تی رجب‌طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه دیروز در سخنانی اعلام کرد: «ارمنستان یک کشور اشغالگر است که تلاش برای حل مسالمت‌آمیز بحران با آذربایجان نمی‌کند ما همواره در کنار آذربایجان هستیم.» رئیس‌جمهور ترکیه همچنین گفت که فرماندهان ترکیه با همتایان آذربایجانی خود مدام در ارتباط هستند تا شرایط به‌خوبی تسخیر شود. تنش بین جمهوری آذربایجان و ارمنستان با حمله نظامیان این کشور به منطقه مرزی «نور» آذربایجان از یکشنبه آغاز و منجر به درگیری شدید در منطقه مرزی شد؛ در این درگیری‌ها، شماری از نیروهای دو طرف کشته یا زخمی شده‌اند. روز گذشته نیز فرمانده نیروی هوایی آذربایجان با سفر به ترکیه با وزیر دفاع این کشور دیدار کرد.